

caffûtage — izločanje neustreznih izdelkov
cotation — ocenjevanje
contrôle par traçage — kontrola z opazovanjem izdelka
cause accidentelle, aléatoire — nepredviden, negotov vzrok
Défaut = non-satisfaction aux exigences de l'utilisation prévue — neuskajenost z zahtevami predvidene uporabe
Défaillance — **potentielle** — možna slabost
 — **prévisionnelle** — predvidljiva
Essais fonctionels et d'endurance série — preizkus delovanja in trajnosti serijske proizvodnje
Faisabilité — **aptitude à la réalisation** — izvedljivost
Fiabilité — zanesljivost

Flux — cycle de production à partir de la réception à l'expédition — cikel izdelave od prevzema do dobave

Métrieologie dimensionnelle — dimenzijske meritve

Responsabilité du fait du produit —

Responsabilité du fait du service —

obveznost proizvajalca ali koga drugega, da nadomesti izgube oz. nastalo škodo v zvezi z določenim izdelkom ali storitvijo

Traçabilité — sposobnost opazovanja izdelka skozi vse faze proizvodnje s pomočjo njegove registrirane znamke. Pri ugotovljeni napaki je možnost ugotavljanja, na kateri točki je do nje prišlo.

Käthe Grah

Križi in težave s krajevnimi imeni

Ali lahko ter kdaj in kako uporabljamo v prevodih nemške oznake za slovenske kraje?

Vedno znova, z vsakim besedilom posebej, je prevajalec besedila s topografskimi oznakami postavljen pred vprašanje, kako te oznake predstaviti v prevodnem jeziku (Zielsprache). V jezikih, ki jih poznamo in navadno uporabljamo v Evropi, obstajajo t.i. eksonimi, imena, ki jih za topografske pojme uporabljajo v drugih deželah, torej na tujem področju in v tujem jeziku, in ki so v izreki prilagojena jeziku poimenovalcev:

Roma — Rome — Rom — Rim

ali pa se uporabljajo oznake, ki so nastale iz povsem različnih besednih korenov¹:

Wien — Dunaj — Beč

Podobno poznamo poimenovanje v različnih jezikih na dvo- ali večjezičnih področjih, kjer je problem sicer malce drugačen, vendar je praktično, vsaj za prevajalca, podoben. Ena glavnih težav pri tem je, da nimamo opraviti s popolnim sistemom, ki bi ga bilo mogoče zanesljivo uporabljati. To velja tako za eksonime kakor tudi za poimenovanje na večjezičnem področju. Tako obstajajo v nemškem jeziku domače oznake za nekatere kraje v tujih deželah, za druge pa spet ne, npr.:

Milano — Mailand

Venezia — Venedig

Firenze — Florenz

Toda Mantua, Pisa, Ferrara so tudi v nemščini Mantua, Pisa, Ferrara in Verona je Verona, čeprav je za to mesto v nemščini nekoč obstajala oznaka Bern², ki pa se je izgubila. Poleg tega se uporaba oznake spreminja glede na okoliščine; kdor bi rad potoval v Firenze, mu bodo izstavili vozovnico za »Firenze«, ker se mednarodni promet strogo drži imen, ki so uradno v rabi v matični deželi — čeprav bo potnik v Nemčiji pri okencu verjetno zahteval vozovnico do »Florenz«³.

Posebna različica tega problema poimenovanja so še oznake dežel in krajev bivših kolonialnih dežel imperializma, v katerih so nekdanje oznake nadomestila ali jih nadomeščajo imena, ki jih uporabljajo tam živeča ljudstva:

Kampučija namesto Kambodža

Zimbabve namesto Rodezija

Seveda je stvar tukaj malce drugačna, toda vna, s katero si danes prizadevamo uporabljati oznake, ki jih uporabljajo v matični deželi in/ali jih je le-ta sama izbrala, se čuti tudi na sosednjih področjih uporabe imen in odpira

vprašanje, kako daleč lahko pri tem gremo. Tako je sicer Kitajska za ime Peking, ki je v Evropi že od nekdaj običajno ime, predlagala Bejing, toda nemški mediji tega predloga nekako nočejo sprejeti; kjer pa to vseeno naredijo, kot levo usmerjeni časopis »Westberliner info«⁴, dodajo pojasnilo: »Hotel Capital, novozgrajeni luksuzni hotel, leži v središču Bejinga, glavnega mesta Kitajske.« Tukaj je torej treba posredovati več informacij, ne samo ime, kar pri Pekingu ne bi bilo potrebno. Peking torej nemškemu bralcu posreduje več informacij kot Bejing iz preprostega razloga, ker mu je že dolgo znan.

Drugeče je seveda z dvojnimi oznakami na dvojezičnih — ali nekoč kvazi dvojezičnih — področjih, kar velja tudi za velike dele Slovenije. Zelo grobo bi lahko rekli, da je v Sloveniji — ali v pretežnem delu Slovenije — dolgemu zgodovinskemu časovnemu obdobju z najprej latinskim, potem predvsem nemškim knjižnim jezikom⁵ sledilo obdobje, ki je poznalo nemški in slovenski knjižni jezik drugega ob drugem in ki ga je leta 1918 v skladu z geopolitičnim razvojem dokončno zamenjalo obdobje, v katerem se do danes kot uradni jezik uporablja le slovenski knjižni jezik, seveda če ne upoštevamo večjezičnih obmejnih področij.

To je bila jasna odločitev, katere posledica je veljavnost vseh topografskih oznak in slovenski obliki. To ne velja le za listine, ampak za celotno javno življenje in tudi za prevajalca, ki pri prevajanju slovenskega besedila v nemščino slovenska imena naselij, rek, hribov, pokrajin in upravnih enot v nemškem besedilu praviloma navaja v izvirni obliki.

Od tega pravila odstopamo pri historičnih besedilih, ki po vsebini sodijo v čas, ko se je pisalo v nemščini. V teh besedilih se pojavljajo kraji in dogodki, ki so povezani z določenimi nemškimi imeni in naj bi jih bralec razumel in pravilno povezal. Tukaj je torej pomembno, da za stare topografske pojme uporabimo tudi njihovo nemško oznako.

S tako nujnostjo smo se v posebej ekstremni meri srečevali pri prevajanju ilustriranega dela Ivana Stoparja: *Gradovi na Slovenskem*, Ljubljana 1987. Imena gradov so pogosto tesno povezana z imeni povečini nemških plemiških družin, ki so bile njihovi lastniki, ali pa so celo identična z njimi. Po drugi strani so pogosto služila tudi za poimenovanje trga in poznejšega

mesta, ki obstaja še danes in bi ga bralec knjige, turist, na zemljevidu rad razbral in po — slovenskih — kažipotih v deželi našel. To pa je povezano z značajem knjige, namenjene širši publiki.

Na dlani je, da morata biti tukaj navedeni obe jezikovni obliki imena, slovenska in nemška, ker imata obe bistveno funkcijo pri izpolnjevanju naloge, ki si jo je besedilo zastavilo.

Če se torej odločimo, da imena — npr. gradov — navajamo dvojezično, in temu ustrezno tudi topografski okvir — pokrajino, reke, hribe — dvojezično vsaj nakažemo, da bi tako označili zgodovinski prostorski horizont v jeziku, v katerega prevajamo — v našem primeru v nemščini — bomo hitro naleteli na vrsto težav.

Najprej moramo preučiti zvrst besedila in gotovo bomo pri tem spoznali, da marsikaj, kar lahko uporabimo v strokovnem besedilu, v literarnem besedilu ali vsaj v besedilu, ki naj bi bilo privlačno in »lepo«⁶ berljivo, ne gre. Pravila, ki ga tukaj najraje uporabljamo, da drugotno jezikovno obliko navedemo poleg prvotne v oklepaju ali pa jo pripišemo z vezajem, v »lepem«⁷ besedilu ne moremo uporabljati dosledno. Lahko se zgodi, da se v enem stavku pojavlja do sedem, osem topografskih imen, zato ni treba posebej poudarjati, da bi bil s tem stavek prenatrpan in besedilo neberljivo. Bistveno vlogo igra tudi dolžina besedila: kar lahko storimo na osmih straneh historične razprave, bo na dvesto straneh mogoče delovalo vsiljivo ali postalo nepregledno, tako da moramo pri odločanju o tem, kateri način navajanja dvojezičnih oblik imen bomo uporabljali, poleg vrste besedila vsekakor upoštevati tudi dolžino besedila. Od določene dolžine besedila pride na primer komaj še v poštevnost tehnika, pri kateri drugotno jezikovno obliko omenimo le prvič, potem pa predpostavimo, da je že znana. Ta tehnika je spet možna, če se ime pojavlja skoraj na vsaki strani in lahko domnevamo, da se bralec tako pri vsakem ponovnem srečanju z imenom še spominja dvojnega poimenovanja, zapisanega na začetku. Če pa se ime dolgo ne pojavi in ga spet najdemo šele po nekaj desetih straneh, bi bilo verjetno vseeno treba razmisliti, če ne bi bilo bolje drugotno ime še enkrat navesti. Tudi besedila, ki jih ni treba brati nepretrgano, ampak so sestavljena iz posameznih, bolj ali manj strnjenih delov, ki jih lahko beremo vsakega

posebej, torej ne v določenem zaporedju, zahtevajo posebno, sebi primerno metodo navažanja prvotnega in drugotnega imena.

Denimo, da smo vsa ta vprašanja razčistili, si o tem ustvarili svoje mnenje; zdaj se lotimo imen samih.

»Pravilne prevode« najdemo pravzaprav le v zelo redkih primerih in le-ti prevajalca seveda zadovoljijo:

Kamen (Stein)
Mokronog (Nassenfuss)
Snežnik (Schneeberg)

Večine slovenskih imen in njihovih nemških ekvivalentov pa smiselno — vsaj na prvi pogled — ne moremo povezati:

Ormož (Friedau)
Kostanjevica (Landstrass)
Ljubljana (Laibach)

Posebej pogosto se ta težava pojavlja pri gradovih:

Podsreda (Hörberg)
Bokalce (Stroblhof)
Dol (Lustthal),

pri čemer so interference verjetno povezane z najrazličnejšimi okoliščinami poimenovanja. Pregled in upoštevanje okoliščin daleč presega naloge prevajalca in poleg tega pogosto nista mogoča. To gotovo velja tudi za nemajhno število čisto glasovnih pikovanj drugemu jeziku, kot so npr.:

Mokrice (Mokritz)
Črnomelj (Tschernembl)
Podzemelj (Podsemel)
Domžale (Donschale)
Sela (Sello)

Poleg tega najdemo oblike:

Kacenštajn (Katzenstein)
Hošperk (Haasberg)
Libenštajn (Liebenstein)

Seveda se peresu upira, da bi taki očitni transkripciji iz tujega v lastni pisni jezikovni sistem dajalo prednost pred prav tako očitno izvirno obliko imena. Toda če poskušamo ravnati kolikor se le da fleksibilno in nekje damo prednost Mokricam, drugje spet Katzensteinu, naletno — če nam pri mnogih nejasnih ekvivalentih že uspe malce pogoljufati — najpozneje pri Pišce (Pischätz)

na primer, kjer je izvor preveč nejasen — kljub poskusom razlage, ki nas ne prepričajo — da bi se lahko odločili, katera oblika bi lahko bila »iz-

virna«, da o primerih, kot je Ljubljana — Laibach, sploh ne govorimo.

Ko pride do te točke, se prevajalca, ki mu je avtor ali založba ali kdo drug svetoval dosleden postopek (»Pri prevajanju imate popolnoma svobodne roke, le dosledno naj bi bilo!«), loti slaba volja in začne slutiti, da ravno to ni možno, če seveda noče zaiti v togo, vsakemu smislu prevoda besedila in njegovi funkciji ter predvsem pogojem poimenovanja samega nasprotujočo sistematiko.

Da bi popolnoma razjasnili problematiko, bomo težave natančneje prikazali s pomočjo navedbe (skoraj) vseh imen gradov, ki se pojavljajo v zgoraj omenjenem delu I. Stoparja, tako da bomo dobili tudi približen vtis o tem, kako se imena nekega tematskega kompleksa kvantitativno uvrščajo v posamezne zgoraj nakazane skupine. Seveda opazimo ravno tukaj, pri imenih gradov, druga razmerja kot pri krajevnih imenih, tj. imenih naselij, da o hribih in rekah sploh ne govorimo. Seveda pa imen nikakor ne mislimo zgodovinsko raziskovati. Pojasnili bomo samo neizbežen položaj prevajalca, ki ni raziskovalec imen, pa je z njimi vedno znova soočen v dveh jezikovnih izrazih in pri tem podleže skušnjavi, da se ukvarja s tem, v kakšnem razmerju sta slovenska in nemška oblika ali slovenski in nemški pomen imena, da bi tako natančno razčistil, če, kdaj in kako pogosto ter v kakšnem zaporedju bo navajal eno ali drugo — slovensko ali nemško — jezikovno obliko.

»Najenostavneje« izgleda stvar pri »transkripciji«, pri fonetičnem prilikovanju tujih imen domačemu pisnemu jezikovnemu sistemu. Tukaj je pri gradovih — drugače kot pri krajevnih imenih — precej primerov, ko se slovenska imena naslanjajo na nemške zglede:

(I) jasno razvidno pri:

Rajhenburg / Reichenburg
Libenštajn / Liebenstein
Štatenberg / Stattenberg
Viltuš / Wildhaus
Hošorek / Haasberg
Rihemberg / Richenberg
Vurberk / Wurmberg
Cmurek / Mureck (slovensko ime naj bi izhajalo iz Z'Mureck, oz. Zu Mureck)
Bogenšperk / Wagenberg
Lemberg (naj bi izhajalo iz Lowenberg^{5a})

* izjemen je Kromberg / Cronberg (<Crann-

perg, in je verjetno sodil bolj v skupino III?)

* na podlagi zloženek z drugo konstituentno - eck / -egg, ki so pri nemških gradovih zelo pogoste, sodijo sem tudi Žovnek / Sannegg Prežek / Preissegg (poudarek na drugem zlogu: Prežék, kakor tudi Rožék)

* Samo delno sodi sem najbrž tudi Podturn / Unterthurn oz. Thurn an der Laibach

* Maribor / Marburg je verjetno poseben primer

Nemških imen, ki se fonetično naslanjajo na slovenske zglede, je pri gradovih veliko manj kot pri krajevnih imenih:

(II)

Mokrice / Mokritz

Črnomelj / Tschernembl

Gradac / Gradez

Sela / Sello

Ojstrica / Osterwitz

Goričane / Görttschach

Dobrovo / Dobra

* Včasih je težko določiti, katera jezikovna oblika se naslanja na katero:

Lož / Laas

Metlika / Möttlig

Velenje / Wöllan

Bizeljsko / Wisell

Poljskava / Pustlgau in Negova / Negau

Slovensko in nemško ime se naslanjata na (znanol) skupno nekdanjo obliko:

(III) Ptuj / Pettau iz Poetovio iz rimskih časov⁶

Celje / Cilli iz Celeia iz rimskih časov⁷

Socerb / San Serff iz latinskega oz. pozneje italijanskega San Servolo.

»Pravilne prevode« najdemo pri:

(IV) Stari grad / Altenburg

Otočec / Wördl

Mali grad / Kleinhäusel

Ravno polje / Ebsenfeld

Velika Nedelja / Gross-Sonntag

Hmeljnik / Hopfenbach

Kamen / Stein

Višnja gora / Weixelburg

Snežnik / Schneeberg⁸

Vogrsko / Ungersbach

Sv. Križ / Hl. Kreuz — današnji Vipavski križ

Brežice / Rann

Škofja Loka / Bischoflack

* možno pa je, da ne pri

Turjak / Auersperg⁹

Primeri, pri katerih je videti, da ni smiselnih povezav med slovenskim in nemškim imenom:

(V) Fužine / Kaltenbrunn

Bokalce / Stroblhof

Hrastovec / Gutenhaag

Cekinov grad / Leopoldsrue

Ormož / Friedau

Podčetrtek / Windischlandsberg

Podsreda / Hörberg

Kozje / Drachenburg

Dol / Lustthal

Pobrezje / Freythurn

Soteska / Ainödt

Kostel ob Kolpi / Grafenwarth

Brdo / Egg

Gracarjev turn / Feistenberg¹⁰

Črnelo / Rotenbüchel

Jablje / Habach

Poleg tega obstaja nesorazmerno veliko imen, pri katerih brez predznanja zgodovine teh krajev ali gradov in brez znanja etimologije in historične slovnice sicer opazimo določeno povezavo med slovensko in nemško obliko, ne vemo pa ničesar o njeni vrsti ali izvoru, še manj pa lahko povemo o odvisnosti in prioriteti¹¹:

(VI) Vodriž / Wiederdriess

Olimje / Ulimien

Pišce / Pischätz

Krumperk / Kreutberg (<Chrawperg)

Mengeš / Mannsburg

Smlednik / Flödnig

Radovljica / Radmannsdorf

Bled / Veldes

Žužemberk / Seisenberg (<castrum

Sensenberch, 1295)

Jama / Luegg

Rifnik / Reichenegg

Konjice / Gonobitz

Betnava / Windenau

Dornava / Dornau

Ta zelo različna razmerja med slovensko in nemško obliko imen imajo seveda tudi terminološke posledice: o »prevodu« — če pri lastnih imenih o tem sploh lahko govorimo¹² — lahko govorimo resnično le pri skupini IV; pri skupinah III, V in VI le o ekvivalentih, pri I in II o »prilikonanju« tujega imena svojemu jeziku in naro-

be in le pri zelo redkih med njimi (kot so Rajhenberg, Libenštajn, Hošperk) o »transkripciji«.

Pri vsem tem se avtorica popolnoma zaveda vprašljivosti takih razdelitev, ki bi pri temeljitejši historično-etimološki raziskavi zahtevale še podskupine ali pa bi bile enostavno čisto drugačne. Možno je na primer, da bi morali pri natančnejši raziskavi veliko imen skupine V ali VI razvrstiti v skupino III ali tudi v IV, ali pa v I in II. Vendar se da to ugotoviti šele na podlagi obsežnih raziskav, ki pa jih od prevajalca ne moremo zahtevati in pogosto niso v nobeni zvezi z namenom besedila.

Zgoraj je bilo rečeno, da s popolnim sistemom dvojezičnih krajevnih imen ne smemo računati. To izhaja tudi iz v ekskurzu navedenih skupin I in II: za marsikateri grad sploh ni bilo »pravega« slovenskega imena, ampak je bilo le nemško fonetično prilagojeno slovenskemu ali narobe, ni obstajalo nemško ime, ampak le slovensko, ki je bilo prilagojeno nemškemu. Če preučujemo stare avstrijske leksikone občin ali imenike krajev — iz časa tik pred 1. svetovno vojno — za slovenske dežele, ki so pred letom 1918 sodile k monarhiji, lahko hitro ugotovimo, da nemške oblike na primer sploh ni navedene za vsako krajevno ime; pogosto najdemo le fonetični prevod (Domžale / Domschale, Vodice / Woditz) ali pa je zapisano le slovensko ime. Pri tem je treba upoštevati prostorske in časovne razlike: na Gorenjskem in Koroškem najdemo v prejšnjih časih več nemških imen kot na Primorskem^{12a} pa tudi leksikoni občin iz let 1905/06, ki so bili sestavljeni na podlagi rezultatov ljudskega štetja leta 1900, navajajo manj nemških imen kot starejši imeniki krajev iz leta 1874, ki temeljijo na ljudskem številu iz leta 1869. Poleg tega opazimo razlike tudi glede na velikost naselja: za manjše kraje je v povprečju redkeje navedeno nemško ime kot za večje kraje. Še izrazitejši postane ta vtis o nepopolnosti pri opazovanju drugih toponimov, na primer hribov in vodovij, za katere najdemo na starejših zemljevidih tu in tam nemška imena, na zemljevidih druge polovice 19. stoletja pa se število le-teh močno zmanjša na račun slovenskih.

Tako se lahko zelo hitro zgodi, da zagnan prevajalec zaradi tega, ker bi se rad dosledno držal izbranega načina navajanja, zapade v si-

stemsko nujno, neko določeno obsedenost, zaradi katere zdaj hoče za vsa imena navesti nemški ekvivalent (v oklepaju ali kakorkoli že), samo zato, ker je s tem nekoč začel pri Drava / Drau, Ljubljana / Laibach. Če se zdaj loti še sestavljanja dvojezičnega slovarja toponimov¹³, se ta obsedenost izrodi v perfekcionizmu, ki resnični podobi stanja na področju dvojezičnih imen nikakor ne ustreza in s svojo leksikalno vzporednostjo imen sugerira napačen vtis, ker ne more ali le s težavo zmore pokazati, kako različno so težišča v resnici razporejena. Na to, do kolikere sprememb imen je poleg tega prišlo skozi stoletja, naj tukaj samo opozorimo, raziskati pa tega v okviru pričujoče razprave ne moremo.

Vsega tega se mora prevajalec zavedati, če se odloči, da bo pri prevodu iz slovenščine v nemščino navajal tudi nemška imena. Sam imenski besedni zaklad mu ne bo v oporo, prevajalec se mora sam odločiti (za vsak primer posebej), pri katerem besedilu — ob upoštevanju njegove oblike in vsebine — so primerne dvojezične oblike. Za vsako ime mora pretehtati, če je drugotna jezikovna oblika zaradi kakršnihkoli informacij, ki jih lahko posreduje, upravičena, če bi lahko v določenem kontekstu ali določeni skupini ljudi, ki ji je besedilo namenjeno, povedala več kot izvirna jezikovna oblika¹⁴. Pri tem ne smemo prezreti, da sta lahko pri marsikaterem imenu — to velja tudi za druge izraze pri prevajanju — dve različni jezikovni obliki prepojeni s povsem različnimi čustvenimi konotacijami. Tako pomeni npr. Auschwitz za nas danes nekaj povsem drugega kot Oświęcim in zgodilo se je, da so mlajši Slovenci, ki jih je nemški obiskovalec povprašal po Laibachu, mislili, da sprašuje po rokovski skupini.

Zaklad dvojezičnih imenskih ekvivalentov torej ni sistem, ki bi funkcioniral in bi ga torej morali le aktivirati, ampak ga moramo uporabljati z veliko previdnostjo in s tankim posluhom, če hočemo besedilo obogatiti, tako da bo — brez balasta — posredovalo kar največ informacij.

Če se torej iz kateregakoli razloga prevajalcu zdi primerno uporabljati nemške oblike za topografske oznake na slovenskih tleh, mu mora biti jasno, da se pri tem spušča v avanturo s snovjo, ki je zrasla na kompleksnem zgodovinskem ozadju — seveda moramo enak pogled na problematiko pričakovati tudi od kritike.

OPOMBE

¹ Ali celo iz jezikovnih korenov.

² Ohranjeno v »Berner Klause« (Chiusa di Verona) in v »Ditrich von Bern« v Pesmi o Nibelungih.

³ V resnici je ta podoba še bolj difuzna. Ne le da se v leposlovju in turističnih vodnikih izvirnim imenom — zaradi ohranjanja lokalnega kolorita — daje prednost pred obstoječimi, v nemškem jeziku običajnimi eksnimi, temveč najdemo včasih tudi obe obliki v enem samem besedilu. Tako najdemo npr. v romanu »Kurz nach 4« Ulricha Becherja (1975 Zürich/Köln) poleg »Milano« že dve vrstici nižje »Mailänder Dom« (str. 7).

⁴ Westberliner Informationen aus Politik, Wirtschaft, Kultur. Letnik 4, 2/28.

⁵ Zahvala za to, da so imena krajev na področju, ki se je nekoč imenovalo dežela Kranjska, pri tem izjema, gre J. W. Valvasorju, ki je v svojem delu Slava vojvodine Kranjske, Ljubljana—Nürnberg 1689, skrbno zabeležil slovenska imena krajev, tako da je, kar se tega tiče, Slovenija v ugodnejšem položaju kot na primer druge dežele nemške vzhodne kolonizacije srednjega veka.

^{5a} Glej Ivan Stopar, Gradovi na Slovenskem, str. 349.

⁶ Ptuj: (lat.) Poetovio

⁷ Celje: (lat.) Celeia; srednjevisokonemško Zilje (Wolfram, Parzival, II, 9)

⁸ Primerjaj s stranjo 11, opomba 12a.

⁹ V novejših raziskavah najdemo mnenje, da je »Aueroschen« ljudska etimologija.

¹⁰ Poleg tega obstaja nemška oblika Grazerthurn.

¹¹ Pri tem nikoli ne moremo biti dovolj previdni. Npr.: v primeru, ki izgleda dokaj jasen Hošperk / Haasberg, bi na prvi pogled dejali, da je Haasberg izvirno ime. Potem pa izvemo, da je za to mesto nekoč obstajalo čisto drugo ime. Tako se je leta 1296 imenovalo castrum Moevuntz, šele leta 1333 se v listinah pojavi Hazberch, toda še Valvasor pozna staro ime in ga navaja kot »Unz ali Maunz«.

¹² Verjetno bi bilo tudi tukaj bolje govoriti o ekvivalentih, ki leksemu ali sintagmi izhodiščnega jezika semantično veliko bolj ustrezajo. Prevod praviloma dopušča več možnosti: Otočec bi bil lahko — samo kot prevod — tudi Inselchen ali Kleine Insel, Kleinsel. Stari grad bi bil lahko Alte Burg ali Altburg, Velika Nedelja Grosser Sonntag. So pa — in s tem sta poudarjeni enkratnost in določenost kot značilnosti imena — samo Wördl Altenburg in Gross-Sonntag.

¹³ Z željo, da bi nemško besedilo Gradovi na Slovenskem nekoliko razbremenili, sta tej skušnjavi podlegli tudi prevajalki tega dela, upata pa, da sta s tem vsaj do neke mere izrazili pridržke.

¹⁴ Npr.: ugotovljamo, da so predstavnikom mlajše generacije, še posebej tistim iz srednje in severne Nemčije, Laibach, Adelsberg in Veldes prav tako tuji in novi kot Ljubljana, Postojna in Bled, tako da se kaj hitro zgodi, da posredujemo preveč informacij.

Iz nemščine prevedla: Vesna Kondrič

Anton Omerza

Kakovost prevoda in marketinški pristop*

Že več let po hotelih in turističnih naseljih v Rovinju pobiram vprašalnike, ki jih je Jadran-Turist sestavil z namenom, da zbere mnenja tujih turistov. Ti vprašalniki so verjetno nastali tako, da je nekdo, ki ni vešč niti hrvaškega pisnega jezika niti nima dovolj smisla za formuliranje vprašanj, napisal vprašalnik v hrvaškem jeziku, nato pa so nevešči prevajalci (če so sploh bili prevajalci) besedilo skoraj dobesed-

no prevedli v angleški, nemški, francoski in italijanski jezik. Septembra letos, ko sem prinesel zadnje vprašalnike take kakovosti v petih jezikih, sem se odločil, da jih omenim v tem referatu ter razdelim udeležencem posvetovanja v Sarajevu kot dokaz, kako lahko neakovosten prevod (pa tudi izvirnik) popolnoma izniči načrto-

* Referat iz posvetovanja v Sarajevu.